

акурат тыя беларускія актыўныя сілы, якія ўсё гэта тварылі і твораць нацыянальнае культурнае багацце. І ў гэтым — *ягонае банкруцтва!*

Але ніякая сіла, ніякія фізічныя ці маральныя ўдары ня здольны разбіць беларуска-сялянска-работніцкага актыву: знішчыць яго можна толькі адначасна зь фізічным зніштажэннем нацыі.

Д-р Ян Басановіч

Яшчэ так нядаўна літоўскае грамадзянства ўрачыста святкавала падвойны юбілей д-ра Яна Басановіча — 75-лецце ўрадзін і 50-лецце грамадзкае працы; так нядаўна гаварыліся гарацкія прывітальныя прамовы да Яго — жывога... А вось сям'яны мы прымушаны пісаць аб гэтым найвыдатнейшым з павадыроў адраджэнскага руху сярод літвінаў як аб нябожчыку, як аб тым, хто быў, тварыў, працаваў і вось ужо перайшоў на старонцы гісторыі...

Імя д-ра Басановіча — гэта быццам сьцяг, за якім у працягу паўсотні гадоў ішлі літоўскія адраджэнцы. Зь яго іменем звязана першая літоўская газэта „Aušra“, выдаваная ў Тыльжы (у Прускай Літве) ад 1883 году. Зь яго пачыну адбыўся ў 1905 годзе ў Вільні вялікі ўселітоўскі зьезд, які да лёзунгаў расейскае Рэвалюцыі далучыў лёзунг аўтаноміі Літвы. Ён жа — бацька літоўскае Навукі, закладчык Літоўскага Навуковага Т-ва ў Вільні, аўтар чысленых навуковых прац і дасьледаў у літоўскай мове. І ўся гэтая дзеяльнасьць Яго — гэта ж падстава, на якой вырасла сучасная Літва, яе незалежнае гаспадарства.

Дык тым вялікім сум мусіў агарнуць літоўскае грамадзянства, што сьмерць яго ідэйнага Павадыра выпала якраз на дзень святкаваньня 10-лецця незалежнасьці Літвы (16 лютага)¹.

Шчыра спагадаем братняму Літоўскаму Народу з прычыны ўтраты Сына Літвы, які ўсё жыццё сваё аддаў на служэньне роднаму Краю.

Страшнае прадвесьне

Прадвесьне — найцяжэйшая пара ў жыцці нашае вёскі.

Дый ня дзіва: Заходняя Беларусь — гэта край вялікіх дворных абшараў і тыповага сялянскага малазямельля. Ня маючы якой-колечы паважнай статыстыкі зямельных адносінаў з навейшага часу і заглянуўшы ў даваенныя досьледы (з 1909 году), мы ўбачым, што ўжо тады ў межах Заходняе Беларусі было 107 650 сялянскіх гаспадарак *меншых за 2 гектары*, 195 980 — ад 2 да 5 гектараў, 138 800 — ад 5 да 10 гектараў, і толькі 50 000 зь нечым гаспадарак былі адносна заможныя — мелі звыш 10 гектараў. Ведама, пры добрай глебе — жыць сям-так можна было б; ды толькі глеба гэная ў нас пераважна бедная, слабаўрадлівая, і можна сьмела сказаць, што *гаспадаркі першых дзьвюх катэгорыяў, якія складаюць разам 61% усяе лічбы сялянскіх гаспадарак, вядуць паўгалоднае жыццё*. І калі да вайны такія тыповыя малазямельнікі мелі сямі-такі заробтак на старане, ці то ідучы ў места, ці працуючы ў двары, дык цяпер гэты заробтак у значнай меры адпаў: у места йсьці няма па што, а ў двары і парабкаў пачалі ўжо выпісваць з каранное Польшчы...

Пры такім палажэньні ды пры вельмі значных падаткавых цяжарах, якія плоце вёска, даволі навет невялікага недароду, каб напярэдвесьні ў нашы вёскі завітаў няпрошаны госьць — *голад*. А сёлета¹ ўся паўночна-ўсходняя часьціна Заходняе Беларусі крэпка пацярпела ад неўраджаю. Да таго ж у прыгранічным поясе дагэтуль яшчэ людзі не адбудаваіліся пасля ваеннае руіны, і толькі сёлета польскі ўрад пастанавіў паважней заняцца гэтай справай...